

IX. A, B ČESKÝ JAZYK

SLOVESA – PŘECHODNÍKY /Styblík, Melichar – str. 130, 131, cv. 3,
str. 134, cv. 7/

- přechodníky dnes mají spíše knižní, archaický charakter
- využíváme je hlavně v uměleckém /odborném textu/
- slouží k ozvláštňení textu
- nahrazují větu vedlejší uvozenou např. „když“, hlavní větu spojenou se zbytkem souvětí spojkou „a“

ROZLIŠUJEME:

A/ PŘECHODNÍK PŘÍTOMNÝ

- vyjadřuje současnost dvou dějů, např. Jana vaří a poslouchá hudbu. Jana vaří poslocháJÍC hudbu.
- tvoří se od části slovesa ve 3. os. množ. čísla v přítomném čase po odtržení koncovky
nesOU -ou
rod muž. nesA -a
rod žen. + střed. nesOUC -ouc
množ. číslo všechny rody nesOUCE -ouce

ukazují -í

rod muž. ukazujE -e /-ě/

rod žen. + střed. ukazujíC -íc

množ. číslo všechny rody ukazujíCE -íce

B/ PŘECHODNÍK MINULÝ

- sloves dokonavých vyjadřující děj předčasný /ukloniv se odešel/

- končí-li kmen minulý na souhlásku, např. vyneSL

rod muž. Je bez koncovky vynes

rod žen. + střed. vynesŠI -ši

množ. číslo všechny rody vynesŠE -še

- končí-li kmen na samohlásku, např. ukloniL se

rod muž. ukloniV se -v

rod žen. + střed. ukloniVŠI se -vši

množ. číslo všechny rody ukloniVŠE se -vše

POZOR!

- nepravidelná slovesa – BÝT, CHTÍT, JÍST, VĚDĚT str. 150, 151

BÝT

JSA

JSOUC

JSOUCE

CHTÍT

CHTĚ /CHTĚJE/

CHTÍC /CHTĚJÍC/

CHTÍCE /CHTĚJÍCE/

JÍST	JEDA	JEDOUČ	JEDOUCE
VĚDĚT	VĚDA	VĚDOUC	VĚDOUCE

VELKÁ PÍSMENA

1. Velkou zásluhu na rozvoji města měli i/Italští stavitelé.
2. Na skalách nad prameny b/Bílého n/Nilu vysedávají často rybáři.
3. Od počátku 16. století začal pro V/velvary nový rozmach vrcholící v době R/rudolfinské.
4. Se svou žádostí se obrátili na K/krajský úřad v H/hradci k/Králové.
5. V posledních letech se M/městské části v P/praze snaží spojovat Z/základní školy s menším počtem žáků.
6. Zboží si vyzvedněte v naší pobočce, která sídlí v ulici N/na h/Hroudě.
7. Průzkumy ukázaly, že se nejlépe prodávají sušenky značky O/opávia.
8. Na V/velké p/Pardubické je pro koně i jezdce nejhorší T/taxisův příkop.
9. Pravidelně si kupoval h/Hospodářské noviny a R/reflex.
10. Pro svůj první koncert si vybral známý l/Londýnský klub.

URČI SLOVNÍ DRUHY:

2. často   4. svou   6. naší   která   7. že   9. pravidelně   a
10. pro   svůj   první   si

URČI SLOVESNÝ VID:

2. vysedávají   4. obrátili se   6. sídlí   7. ukázaly   prodávají
9. kupoval si   10. vybral si

V TEXTU VYHLEDEJ VŠECHNA SOUVĚTÍ:

- urči počet vět
- druh souvětí /souřadné, podřadné/, vedlejší věty
- urči větné členy

POZOR!

Univerzita Karlova - Karlova univerzita

Betlémská kaple - Kaple betlémská

Dekret kutnohorský - Kutnohorský dekret

Bible kralická - Kralická bible

Bible

Červená karkulka - Karkulka

Zjistěte význam slova KARKULKA

LITERATURA:

POEZIE - verš /jeden řádek básně, členíme jej do menších zvukových úseků – STOP/

- rytmus / pravidelné opakování zvukových schémat/
/slabika, která má slovní přízvuk, vytváří dobu těžkou -, slabika bez přízvuku vytváří stopu lehkou U/

např. přízvučná/-/ a nepřízvučná/U/ slabika = TROCHEJ /-U/

nepřízvučná a přízvučná slabika = JAMB /U-/

přízvučná a dvě nepřízvučné slabiky = DAKTYL /-UU/

VEL/ké, ŠI/ré, ROD/né LÁ/ny = 4 stopý TROCHEJ

/ - U / - U / - U / - U /

za TRO/chu LÁS/ky ŠEL/ bych SVĚ/ta KRAJ = 5 stopý JAMB

/U - / U - /U - / U - / U - /

KO/ho bych/ MI/lo/val/ ŠI/rém tom/ NA/ svě/tě = 4 stopý DAKTYL

/- U U / - U U / - U U / - U U/

RÝM – střídavý /abab/, sdružený /aabb/, obkročný /abba/,
přerývaný /abca, abcb/

Z UKÁZKY URČI, ZDA SE JEDNÁ O TROCHEJ, DAKTYL, JAMB:

UŽ SE NEPTEJ, MOJE DCERO,
KDE SE VE DNE SKRÝVÁ ŠERO. _____

STŘÍHALI DO HOLA MALÉHO CHLAPEČKA _____

V češtině je hlavní slovní přízvuk vždy na první slabice slova.

DOko/la JEho DĚtič/ky

/- U U/- U/ - U U/

Literární pojmy:

METAFORA _____

PERSONIFIKACE _____

METONYMIE _____

HYPERBOLA _____

OXYMÓRON _____

ANAFORA _____

EPIFORA _____

APOSTROFA _____

SARKASMUS /zesílená ironie/ _____

A/ bledá tvář luny, B/ Čechy krásné, Čechy mé,

C/ Co máš na té tkaničce,

na krku na té tkaničce?

D/ Na břehu řeky Svratky kvete rozrazil

na břehu řeky Svratky roste nízká tráva

E/ chodí jako živá mrtvola, mrtvé milenky cit, zbortěné harfy tón

F/ celé město klečelo na kolenou, posloucháme Mozarta /jeho

hudbu/

G/ stokrát děkuji, tisíckrát vás líbám

H/ o lásce šeptal tichý mech

I/ ... a tak dostal Halfar místo /hrob sebevraha/

MOŽNOST VYUŽITÍ INTERNETOVÉ JAZYKOVÉ PŘÍRUČKY

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ

AKADEMIE ČR